

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman laatimisesta on säädetty ilmastolaissa. Ilmastosuunnitelma koskee ns. taakanjakosektoria eli päästökaupan ulkopuolisia sektoreita maankäyttösektoria lukuun ottamatta. Taakanjakosektorille kuuluvat liikenteen, maatalouden, rakennusten erillislämmityksen, työkoneiden, jätehuollon ja F-kaasujen päästöt sekä päästökaupan ulkopuolisen teollisuuden ja muun energiankäytön päästöjä.

Järjestyksessään toisen ilmastosuunnitelman tavoitteenasettelun lähtökohtana toimii EU:n komission heinäkuussa 2021 julkaisema ehdotus taakanjakoasetukseksi sekä Sanna Marinin hallitusohjelmassa määritellyt ilmastolinjaukset. EU:n komission ehdotuksen mukaan Suomen taakanjakosektorin päästövähennysvelvoite vuodelle 2030 nousisi 39 prosentista 50 prosenttiin vuoden 2005 tasosta. Ehdotuksen mukaan Suomen päästövähennystavoite kiristyy 3,8 miljoonaa tonnia CO₂-ekv.; päästötaso vuonna 2030 on 17,2 Mt CO₂-ekv. ja vuonna 2035 14,5 CO₂-ekv. Hallitusohjelman tavoitteena on hiilineutraali Suomi vuoteen 2035 mennessä.

Suunnitelmaa on valmisteltu rinnakkain ilmasto- ja energiastrategian kanssa. Suunnitelman laatimisen perustana on ilmasto- ja energiastrategian kanssa yhteiset, VTT:n vetämässä HIISI-hankkeessa tuotetut skenaariot. Perusskenaarion mukaan taakanjakosektorin päästövähennysten ja tavoitteen välille jää 5,6 Mt CO₂-ekv. päästökuilu vuonna 2030. Keskipitkän aikavälin

ilmastopolitiikan suunnitelmassa arvioidaan, millä toimilla ero saadaan kurottua umpeen, ja miten päästöt edelleen vähenevät taakanjakosektorin osalta niin, että hiilineutraaliustavoite vuodelle 2035 on mahdollista saavuttaa.

Ilmastosuunnitelman toimenpideohjelman muodostavat taakanjaon sektorikohtaiset lisätoimet sekä sektorirajat ylittävät, kuntien ilmastotyöhön ja kuluttajiin liittyvät toimet. Lisäksi toimenpideohjelmassa hyödynnetään vuoden 2030 tavoitteen osalta kertaluontoista joustoa ja LULUCF-joustoa, joita vastaavat kasvihuonekaasupäästöjen lisävähennykset on saavutettava päästökauppa- ja maankäyttösektoreilla.

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että ilmastotavoitteiden vaikutuksien ohessa suunnitelmassa nostetaan esille toimenpiteiden taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia sekä huoltovarmuuskysymyksiä. Toimenpiteiden kokonaiskestävyys ja oikeudenmukaisuus on tärkeä huomioida, kun tavoitteita viedään käytäntöön.

Päästövähennysten toteutuma-arviot on esitetty hyvin taulukossa, mutta ehdotamme, että suunnitelman ydintoimien viestintää voisi vielä vahvistaa yhteen kokoavalla kuvalla tai taulukolla.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

2b Liikenne - avovastaus

Liikennesektori aiheuttaa noin 38 % taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöistä. Tämän vuoksi toimenpiteet liikenteen päästöjen vähentämisessä ovat keskeisessä roolissa ilmastotavoitteisiin pääsyssä. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen perusennusteen keskeisiä tekijöitä ovat liikennesuoritteiden ja autojen käyttövoimien sekä autokannan energiatehokkuuden arvioitu kehitys. Keskeisimmät olemassa olevat liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävät toimet ovat laki biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä (jakeluvuittelaki) sekä EU:n autovalmistajia koskevat sitovat CO₂-raja-arvot.

Ensimmäisen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (YM 2017) kotimaan liikenteen päästöjä vähentävät toimenpiteet on pääosin toimeenpantu tai toimeenpano on käynnissä.

Esitettyssä suunnitelmassa tärkeimmät liikenteen päästövähennystoimet muodostuvat fossiilittoman liikenteen tiekartan kahden ensimmäisen vaiheen toimeenpanosta sekä komission uuden

ilmastopakedin toimeenpanosta liikenteen osalta (tieliikenteen päästökauppa, henkilö- ja pakettiautojen sitovat CO2-raja-arvot, jakeluinfra-asetus ja energiaverodirektiivi). Jakeluvuorituksen nosto biokaasun arvioitua osuutta enemmän on yksi suunnitelmassa esitetty toimenpide. Lisäksi harkitaan edelleen tiekartan kolmannen vaiheen toimien tarpeellisuutta.

Liikenteen tiekartan I vaihe sisältää: tuet ja kannustimet sähkö- ja kaasuautojen hankintaan ja jakeluinfraan sekä liikennejärjestelmän tehostaminen, kestävien liikennemuotojen (kävely, pyöräily ja joukkoliikenne) tuet. II vaihe sisältää: etätyön lisääntyminen, yhdistettyjen kuljetusten edistäminen tavaraliikenteessä ja liikenteen palveluiden edistäminen.

Suunnitelman toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ovat Pohjois-Pohjanmaan liiton mielestä oikeansuuntaisia. Pohjois-Pohjanmaan liitto nostaa kuitenkin esille, että pohjoisen harvaanasuttujen ja pitkien etäisyyksien alueiden erityispiirteet tulee huomioida ilmastotavoitteiden asetannassa ja vaiheistamisessa. Ilmastotoimissa tulee huomioida elinkeinoelämän kilpailukyky.

Ilmastomuutoksen torjuminen edellyttää liikenteen päästöjen vähentämistä myös Pohjois-Pohjanmaalla. Tässä tärkeässä roolissa on kestävä liikuminen (joukkoliikenne, kävely, pyöräily ja muut ympäristön ja yhteiskunnan kannalta suotuisat kulkutavat) osuuden kasvattaminen. Tämä edellyttää pitkäjänteistä maankäytön ja liikenteen suunnittelun yhteistyötä, kestävä liikuminen olosuhteiden ja kilpailukykyyn parantamista, palvelujen lisäämistä, monipuolistamista sekä asennemuutosta käyttäjien ja päättäjien kohdalla.

Kaikille avoimet ja koko maakunnan kattavat tietoliikennedyteet ovat tärkeä osa maakunnan saavutettavuutta ja mahdollistavat kestävä liikuminen edistävien älykkäiden liikennepalveluiden sekä liikkumistarvetta vähentävien etäpalveluiden kehityksen. Maakunnan suunnittelussa huomioidaan myös uudet liikuminen palvelut ja niiden tarjoamat mahdollisuudet. Julkisilla hankinnoilla voidaan vaikuttaa myös vähäpäästöisen joukkoliikenteen lisääntymiseen.

Alla muutamia tärkeitä huomioitavia kokonaisuuksia maakunnan näkökulmasta:

-Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi edellytetään kansallisia resursseja TEN-T-ydinverkkokäytävän palvelutason kehittämiseksi ja investointeihin erityisesti raideliikenteen, Oulu-Ylivieska-kaksoisraide, osalta.

-Vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluverkoston laajentaminen pohjoisilla leveyspiireillä vaatii mittavia investointeja.

-Biokaasun saatavuus rahtiliikenteen tarpeisiin rohkaisee kuljetus- ja logistiikkayrityksiä siirtymään biokaasulla kulkeviin kuorma-autoihin.

Maatalous

3a Maatalouteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

3b Maatalous - avovastaus

Maataloussektori aiheuttaa noin 22 % taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöistä.

Maatalouden osalta kyse on erityisesti EU:n yhteisellä maatalouspolitiikalla (YMP) toimeenpantavista päästövähennystoimista. YMP 2023-2027 uudistuksessa korostuvat erityisesti ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen, eläinten hyvinvointi sekä uusien viljelijöiden saaminen alalle. Viljelijöiden tulotason ylläpitäminen, maaseudun kehittäminen ja riskienhallinnan kehittäminen ovat uudistuksen painopisteitä. Ruuan tuotannon merkitys koko yhteiskunnalle on elintärkeää, toimenpiteillä on säilytettävä kansallinen ruokaturva.

YMP:n lisäksi maatalouden osalta tarvitaan kansallisia toimenpiteitä päästövähennysten saavuttamiseen.

Suunnitelmassa esitetyt maatalouden päästövähennystoimet liittyvät erityisesti turvemaiden päästöjen hillitsemiseen, kivennäismaiden hiilensidonnan lisäämiseen, täsmäviljelyyn sekä lypsylehmien metaanituoton vähentämiseen. Toimien päästövähennysvaikutukset kohdistuvat maataloussektorin ohella suurelta osin myös maankäyttösektorille.

On hyvä, että suunnitelmassa maatalouden osalta tuodaan esille myös muita maatalouden päästöihin vaikuttavia tekijöitä ja toimenpiteitä päästöjen vähentämiseen, kuten ruokahävikki. Ruuantuotannon koko arvoketju pellolta pöytään on huomioitava toimenpiteissä.

Pohjois-Pohjanmaa on valtakunnallisesti merkittävä maatalousmaakunta. Päätuotantosuuntia ovat maidon- ja naudanlihan tuotanto. Elinkeinon kannattavuus on olennaista ja on maatalojen omakin etu pyrkiä vähentämään maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä.

Maataloudella on ilmastonmuutoksen hillinnässä jo nyt olennainen rooli hiilen sitojana. On hyvä, että tämä on tuotu esiin suunnitelmassa. Maatalouden ilmastovaikutuksia tarkasteltaessa on tärkeää huomioida, että:

-Maatalous tuottaa valtaosan ihmisten ravinnosta ja sitoo ilmakehän hiiltä;

-Kasvihuonekaasupäästöjen hiilensidonnan arviointiin ja laskentaan liittyy vielä paljon epävarmuutta (LULUCF-sektorin osalta). Maatalouden päästöjen laskenta tuotanto- ja kulutusperusteisena tarkasteluna olisi tärkeää kokonaiskuvan saamiseksi ja alueellisen vastakkainasettelun vähentämiseksi.

-Maatalouden ilmastotoimiin liittyy myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia (kuten uusiutuvan energian tuotanto ja ravinteet, sekä hiilensidontamarkkinat).

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

-

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

5b Työkoneet - avovastaus

-

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

6b Jätehuolto - avovastaus

-

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuden ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää esitettyjä toimenpiteitä pääasiassa hyvinä ja kannatettavina.

Kuntien päätöksillä luodaan pohja ilmastotyölle usealla sektorilla (kuten maankäytön suunnittelu, rakentaminen, julkiset hankinnat). Kuntien ja alueiden vastuulla olevan maankäytön suunnittelun päätehtävinä on eheän ja ekologisesti kestävä yhdykskunta- ja aluerakenteen tukeminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Maankäytön tulee pyrkiä vastaamaan ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen tarpeisiin, mutta toisaalta varmistaa elinkeinojen toimintaedellytykset ja kehittyminen. Pohjois-Pohjanmaalla maakuntakaavoilla on ohjattu mm. tuulivoimaa, turvetuotantoa, uusiutuvan energian ja bio- ja kiertotalousalueiden sijoittumista.

Pohjois-Pohjanmaan 4. vaihemaakuntakaavaprosessi on parhaillaan käynnissä. Keskeiset sisällöt Pohjois-Pohjanmaan ilmasto- ja energiavaihemaakuntakaavassa ovat 1. Aluerakenne ja saavutettavuus, 2. Energiantuotanto, varastointi- ja siirto, 3. Liikennejärjestelmä ja logistiikka-alueet sekä 4. Energiaturroksen vaikutukset ja 5. Ilmastovaikutusten arvioinnin kehittäminen.

Ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta energia on keskeinen alueidenkäytöllinen kysymys, johon sisältyy energiantuotantoon, siirtoon sekä kulutukseen liittyvä alueidenkäytön yleispiirteinen ohjaus. Energiaturrokseen vastaaminen on yksi suurimmista haasteista maailmanlaajuisesti, mutta myös alueellisesti. Pohjois-Pohjanmaa on vahvasti mukana energiaturroksessa siirryttäessä fossiilisista energialähteistä uusiutuviin energiamuotoihin. Tämä edellyttää uusia energian tuottamisen, varastoinnin ja siirron ratkaisuja sekä älykkäitä energiajärjestelmiä ja energiatehokkuutta. Pohjois-Pohjanmaan kunnat ovat aktiivisia toimijoita. Tällä hetkellä uusiutuvien (vesi- ja tuulivoima sekä biomassa) osuus sähköntuotannossa Pohjois-Pohjanmaalla on noin 80 %. Vuonna 2020 maakunnassa tuotettiin 2 939 GWh tuulivoimasähköä, mikä on noin 40 % koko maan tuulivoimasta.

Pohjois-Pohjanmaan 30 kunnasta 11 kuuluu HINKU – hiilineutraalit kunnat -verkostoon ja Oulun kaupungilla on oma ympäristöohjelmansa. Lisäksi alueen kunnilla on energiatehokkuussopimuksia ja resurssiviisas -toimintaa, joista kunnat saavat tukea ilmastotyöhönsä. Yli 70 % maakunnan asukkaista asuu kunnassa, jossa ilmastotyön pohjana on ilmastostrategia tai -ohjelma. Maakunnan kattava Pohjois-Pohjanmaa ilmastotiekartta 2021–2030 – Kohti hiilineutraalia Pohjois-Pohjanmaata laadittiin laajassa yhteistyössä ja uusimpaan tietoon perustuen. Ilmastotiekartta linjaa alueen yhteisen tahtotilan, toimenpiteet ja toimien edistämisen ja seurannan. Alueellisten erityispiirteiden tuntemus on tärkeää, jotta kansalliset tavoitteet saadaan skaalattua alueille. Pohjois-Pohjanmaalla elinkeinot ja uudet liiketoimintamahdollisuudet kytketään vahvasti ilmastotyöhön.

Ilmastotoimenpiteisiin on resursseja eri rahoituslähteistä. On hyvä, että suunnitelman toimenpiteisiin sisällytetään kuntien ilmasto- ja kiertotalousratkaisuille suunnattu rahoitus. Resurssien täysimääräinen hyödyntäminen vaatii työtä ja kunnat siihen tukea. Mm. maakuntaliitot ja ELY-keskukset voivat tukea kuntia näiden resurssien saamiseksi. Konkreettista asiantuntijatukea tarjoavat erilaiset neuvontahankkeet eri TKI-toimijoiden johdolla. Erityistä tukea kunnat tulevat tarvitsemaan ilmastosuunnitelmien laatimiseen, joka on tulevaan ilmastolakiin lisätty velvoite.

Pohjois-Pohjanmaan liitto jatkaa ilmastotiekartta työssä syntyneen verkoston, maakunnallinen ilmastotyön neuvottelukunta, koordinointia. Tiivistä yhteistyötä tehdään alueellisen Canemure – kohti hiilineutraaleja kuntia ja alueita – hankkeen kanssa. Olemme myös mukana maakuntaliittojen ilmastotyöverkostossa.

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

10b Kulutus - avovastaus

-

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

-

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää hyvää, että bio- ja kiertotalous on tuotu suunnitelmaan. Nämä sektorit tarjoavat ratkaisuja fossiilisten raaka-aineiden käytön sijaan, onhan fossiilisten raaka-aineiden käyttö juurisyy ilmastonmuutokseen. Bio- ja kiertotalous, ilmasto- ja ympäristövaikutusten lisäksi, luovat alueille kasvun mahdollisuuksia. Biotalous muodostaa merkittävän osan Pohjois-Pohjanmaan liiketoiminnasta. Uusiutuvien luonnonvarojen tuotannon ja jalostuksen osuus yksityissektorin liikevaihdosta on liki 20 %: alkutuotanto, biotuotteiden jalostus, energiatuotteet ja jätteiden käsittely. Kun mukaan luetaan matkailu, luonnonvirkistyskäyttö ja ekosysteemipalvelut

aineettomine hyötyineen, on merkitys vielä suurempi. Maakunnan ilmastotiekartta linjaa bio- ja kiertotalouden ilmastotyön perustaksi. Näiden alojen vahvuus pohjautuu osaamiseen, ja panostukset TKI-toimintaan, mukaan lukien liiketoimintaosaaminen, ovat edellytys kehittymiseen, jota tulevaisuudessa tarvitaan.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

-

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

Toimenpiteiden päästövähennysarviot perustuvat asiantuntijalaskelmiin. Skenaario-oletukset on tehty sen hetkisen parhaan käytettävissä olevan tiedon mukaisesti. Epävarmuudet kuuluvat skenaarioiden luonteeseen, mikä on suunnitelmassa kuvattukin.

Yksityiskohtaista suunnitelmaa kaikkien lisätoimien toimeenpanosta ja aikatauluista ei suunnitelman tässä vaiheessa ole. On tärkeää seurata ja raportoida tavoitteiden toteutumista, jotta mahdollisesti tarvittavia korjausliikkeitä voidaan tehdä.

On tärkeää, että toimenpiteiden kohdistuminen eri sektoreille ja eri kohderyhmiin on oikeudenmukaista. Viestintä on osa toimeenpanoa.

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

Säännöllinen vuorovaikutus sidosryhmien kanssa on tärkeää asian edistämiseksi.

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset -arviointi on tärkeä osa suunnitelmaa. Tiedon jakaminen ja kokonaiskuvan tuominen viestinnässä vahvistaa ilmastotoimien tärkeyttä, mutta myös sitouttaa asiaan. Ehdotamme, että vaikutusten arviointia vielä kiteytettäisiin kokoavaan taulukkoon tai kuvaan, jolloin lukija saisi yhdellä silmäyksellä kokonaisuuden haltuun.

Kokonaiskestävyyden toteutuessa ilmastotoimet nähdään laajasti kannatettavina. On kuitenkin selvää, että ilmastotavoitteiden saavuttamisessa on myös häviöitä. Siirtymän oikeudenmukaisuudesta on huolehdittava. Energiantuotanto ja maatalous kuuluvat kansallisesti keskeisiin sektoreihin myös huoltovarmuuden/-turvan näkökulmasta. Yritysten kilpailukykyä on pidettävä huolta, ja siksi ratkaisukeskeisyys ja elinkeinoelämän kytkeminen ilmastotyöhön on olennaista.

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Isomäki Ritva
Pohjois-Pohjanmaan liitto